

„Ne menj el mellette!” – Kulturális örökségünk: a volt Jókai Mór Általános Iskola

Különleges helytörténeti előadást tartottak a VSZC Öveges József Szakgimnázium diákjai az fűzfőfürdői volt Jókai Mór Általános Iskoláról 2018. május 11-én pénteken 13 órai kezdettel. A bő egy órás előadás megrendezésére a 2018-as év Közösségek Hete c. programsorozatába ágyazva a Kulturális Örökség Európai Éve pályázat keretein belül került sor.

Az esemény kihelyezett helytörténeti óra is volt egyben, amihez a szakgimnázium diákjai a volt általánosiskola legrégebbi tantermét választották ki, mert úgy gondolták, ez a legméltóbb helyszín ahhoz, hogy a nagy várostörténeti jelentőségű és tragikus hirtelenséggel bezárt iskola épületére felhívják figyelmet.

A diákok felkérésében a programot egy 1953-ban végzett volt tanuló, *Dr. Makra Ernőné*, a Fűzfőfürdői Öregdiákok és Tanárok Baráti Körének képviselője nyitotta meg, majd az alapos helytörténeti kutatást végző *Fux Gergely*, *Karbi Gergő*, *Molnár Gergely* és *Nyíró Bence* tartották meg az iskola történetének egy-egy fontos állomásáról kutatási beszámolóikat.

Nyíró Bence, a kutatást koordináló diák elmondása szerint azért választották ezt az épületet, mert az iskolát még Klebelsberg Kuno híres iskolaalapítási programján belül hozták létre, azzal a céllal, hogy az akkoriban még Vörösberényhez, Papkeszihez és Balatonkeneséhez tartozó területen üdülőterületként létrejövő településkezdemény tovább fejlődhessen, így végső soron Balatonfűzfő kialakulásában ez az épület is jelentős szerepet játszott. Mondhatni az iskola a fejlődés egyik motorja volt.

Molnár Gergely Klebelsberg Kuno, a két világháború közötti vallás- és közoktatásügyi miniszter oktatási reformjáról beszélt. Előadásából a közönség megtudhatta, hogy oktatási reformjában 4 év alatt közel 5000 olyan népiskola épült fel szerte az országban, amik a kor követelményeinek megfelelő modern eszközökkel, így akár gramofonnal, vetítógéppel is fel voltak szerelve. Mivel az iskolák legfőbb célja a népművelés volt, ezért gyakran olyan vidéki területen húzták fel őket, ahol indokolt az írástudatlanság visszaszorítása vagy a terület további fejlődéséhez infrastruktúrára volt szükség. Balatonfűzfőn, illetve Fűzfőfürdőtelepen – ahogy akkoriban nevezték – ezt az alapot a vasút kiépítése adta.

Karbi Gergő az ilyen körülmények között létrehozott elemi iskola történetét ismertette. Az intézmény 1930-ban nyitotta meg kapuit először a gyerekek előtt. Megteremtésében olyan országos tisztséget is viselő helyiek is segédkeztek, mint Kósa Kálmán miniszteri osztályvezető vagy Forster Zoltán, aki mindamelllett, hogy Tolna vármegye főispánja, a helyi egyházközösség vezetője és iskolagondnok is volt egyszerre. Az iskolaépület különlegessége abban állt, hogy az osztályteremhez kiegészítésül egy a tanteremmel egybenyitható kápolnaszentélyt is kapott. Ennek köszönhetően 1936-ig hat éven át Fűzfőfürdőtelep első templomául is szolgált, ahol katolikus és református szertartásokat is tartottak (A Jézus Szíve Plébániát abban az évben adták csak át). Az iskolaépület így a közösségi élet megszervezésében is fontos szerepet játszott. Elhelyezkedése az előtte lévő parkkal együtt szintén központi jellegű, gyakorlatilag a település is az iskola köré jött létre, ami csak 1958-tól nyerte el önkormányzati függetlenségét Balatonfűzfő néven. Mondhatni az iskola hamarabb jött létre, mint maga a település.

A történelmi korok sodrásában szintén jelen volt az intézmény. A második világháború után sajnos megszűntek a támogatások, folyamatos felszerelés és helyhiánnyal küzdöttek. Ezt csak úgy tudták orvosolni, hogy a távolabbi államosított villákban helyeztek el egy-egy osztályt, ez viszont az órák közötti kényelmetlen rohanással járt a tanárok számára. 1956-ban a helyi forradalmi bizottság tanácsában az akkori igazgató Kecskeméti Tibor is részt vett. A helyhiányt azonban csak 1964-re sikerül megoldani egy új épületrész felhúzásával.

Az iskola történetének befejező szakaszáról, a 2007-es bezárás körülményeiről és az épület szellemiségéhez hű, de kreatív hasznosítási lehetőségekre *Fux Gergely* hívta fel a hallgatóság figyelmét. A történetekkel kapcsolatban interjút készítettek Marton Bélával, Balatonfűzfő polgármesterével (egyben az intézmény utolsó igazgatójával), aki szerint a

bezárás előkészítetlen volt, ahol a leginkább a fenntarthatósági szempontok, és a csökkenő diáklétszám indokolta az akkori vezetés döntését – a Jókai Mór Általános Iskolát így összevonták az Irinyi János Általános Iskolával.

Mivel a tanulók számának csökkenése ma is fennáll, *Fux Gergely* szerint ezt az eredeti funkciót visszaállítani ma egyelőre nem lehetséges, azonban ha az épület szellemiségének megfelelő, de újszerű 21. századi tartalommal töltjük meg, akkor ismét a város fontos részévé válhatna. Kitért arra is, hogy az épületet bár felvették a helyi értéktárba, a műemlékvédelem nem terjed ki rá, így ezt mindenképpen orvosolni kéne, mivel a terület jelenleg is értékesítés alatt áll. A műemléki státusz azért is indokolt, mert egész Veszprém megyében a Klebelsberg-reform korszakából ez az egyetlen fennmaradt állami elemi iskolaépület. Napjainkban a Fűzfőfürdői Öregdiákok és Tanárok Baráti Köre igyekszik megmenteni, akik igyekeznek állandó iskolatörténeti és időszakos kiállításokkal is idevonzani a figyelmet.

Az előadó fiatalok szerint ennek a funkciónak a megtartása fontos lenne, de nagy lehetőségeket látnának abban is, ha az épület és udvara eredeti állapot szerint helyreállítva kiállításoknak, közösségi programoknak, kézműves táboroknak otthont adva kulturális központként működhetne tovább. Másik innovatív ötletük szerint a turizmusba úgy lehetne bekapcsolni a területet, ha egy kézműves kávézóval egybekötött múzeumként vagy helytörténeti közkönyvtárként működne tovább az épület, így a fiatalok és az arra járó turisták is megismerhetnék Balatonfűzfő kulturális örökségeit. Mivel ez a látogatókat kellemes pillanatok szerzésével hozná közel az olvasáshoz és művelődéshez, így az épület ismét betölthetné régi funkcióját.

Az előadások megtartása után a diákok a generációk összehozása jegyében egy különleges pódiumbeszélgetésre invitálták meg *Dr. Makra Ernő*nét. Ennek során őt, mint az általános iskola idősebb öregdiákját egy kivetítőn megszólaltatott fiatalabb öregdiákkal, *Tóth Eszter*rel együtt kérdezték saját iskolaéveik kedves emlékeiről, és keresték a kettejük között húzódó több mint 50 év ellenére a közös pontokat. A diákok felkészítését Mikolasek Norbert, a VSZC Öveges József Szakgimnáziumának történelem-magyar szakos tanára végezte. Az előadás előtt és után, 11 és 18 óra között a hallgatóság a helyi amatőr művészek által kiállított festmények, hímzések mellett az épületben fellelhető olyan tárlatokat tekinthetett meg, mint a 75 évvel ezelőtt történt don-kanyari vereség túlélőinek kiállítása.